

Utdannings-
direktoratet

Analysekompetanse

-magi eller hardt arbeid?

MINE MENN MÅ VERE TØFFE,
KAMPDYKTIGE OG ALDRI GJE
OPP SJØLV OM DET SER
HEILT SVART UT

KVA FÅR DEG TIL Å TRU
DU ER KVALIFISERT?

EG HAR ARBEIDD
I GRUNNSKULEN!

©1995 by King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

CURIA
© 1995

«Jeg datt ut av videregående allerede i barnehagen»

Jeg datt ut av videregående allerede i barnehagen

29. januar 2013 av [Hilde Jeanette Løberg](#)

Dette hørte jeg en ung voksen gutt fortelle meg i fjor høst. Jeg har siden da ofte hatt denne setningen og gutten i tankene mine.

Gutten fortalte om en oppvekst med vold og overgrep. Han fortalte om hvordan han som et lite barn la den ekte seg til side, og

satte på seg en overlevelsesmaske. Han fortalte om hvordan barnehage, skole og sykehus tidlig kunne fanget opp hvordan han egentlig hadde det, men hvor det ikke skjedde. Han var en gutt som var "flink" til å skjule hjemmesituasjonen sin, slik så mange barn i Norge er. Jeg klarer ikke å fri meg fra tanken om hva som kunne vært annerledes for ham i dag, om noen hadde agert tidligere. Det må vel ha vært noen voksne som var bekymret? Det må vel ha vært noen voksne som så at alt ikke stemte? Hvorfor reagerte ingen på alle bortforklaringene hans om ikke å delta i gymtimer? Eller på hvorfor han var så trøtt og ukonsentrert?

-jeg klarer ikke å fri meg fra tanken om hva som hadde vært annerledes for ham i dag, om noen hadde agert tidligere

Samfunnsoppdraget

Målet for opplæringa er å ruste barn, unge og vaksne til å møte livsens oppgåver og meistre utfordringar saman med andre. Ho skal gi kvar elev kompetanse til å ta hand om seg sjølv og sitt liv, og samtidig overskott og vilje til å vere andre til hjelp.

(Generell del av læreplanen)

Kvalitetsvurdering

Analysekompetanse – magi eller hardt arbeid?

Kvalitetsvurdering som tenkemåte og arbeidsmetode

«Å sørge for høy kvalitet i opplæringen er en av de viktigste oppgavene for lærere, skoleledere, lokale og nasjonale myndigheter.»

- For å kunne sette konkrete mål, og utforme en strategi for hvordan disse målene skal nås, er det viktig å få kunnskap om elevenes læring og utvikling.

Det viktigste utviklingsarbeidet skjer hver dag i skolen, der læreren må gjøre selvstendige vurderinger og gi tilbakemeldinger for å bidra til elevenes læring og utvikling.

Læreren må ha et kunnskapsgrunnlag for å planlegge, gjennomføre og vurdere undervisningen slik at elevene får et godt læringsutbytte.

- : Meld. St. 21 2016–2017 Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen

Kvalitetsvurdering som tenkemåte og arbeidsmetode

- Alle – absolutt alle – skal utvikle kvaliteten
  - Det er både lovfestet og nødvendig
- Ingen hvileputer i sikte
  - Det er noe å hente på alle skoler og i alle kommuner
- Et spørsmål dere alltid må stille dere er:
  - Har dere gode skoler eller har dere flinke elever og foreldre?
  - Hva er din skole eller din kommunes bidrag?
  - Og hva kan dere gjøre for å gjøre det bedre?

Tar dere kunnskapsgrunnlaget dere har på alvor?

Hvor lenge har skolen og kommunen visst om elevene som sliter?

- Når skolen eller kommunen ikke lykkes med noe, endrer dere opplegget da?

Har dere den systematikken som trengs for å løfte de svake elevene?

Har partene samme forklaring på resultatene? Samme holdning til elevene?

- Hvem skylder man på når resultatene er dårlige?
- Hva rører seg i dypet?

Nasjonale prøver

Hvorfor har vi nasjonale prøver

- Innsamling av data til bruk for kvalitetsutvikling
  - Elevene står for innsamlingen
  - Datagrunnlaget (resultatene) kan brukes av flere enn lærer og skole
- Det eneste vi «vet» om elevers nivå før de tar eksamen på 10. trinn
- En viktig del av det vi vet om skolen og kommunen

Formålet med de forskjellige prøvene

- **Kartleggingsprøver**

- Å finne de elevene som trenger ekstra oppfølging (20 %)
- Bekymringsgrense - de som befinner seg i nærheten av denne
- Sier lite eller ikke noe om brorparten av elevene (80 %)
- Ingen rapportering – bare skolen vet

- **Nasjonale prøver**

- Å gi informasjon om alle elever (100 %) - derfor også vanskelige oppgaver
- Vurdere og utvikle elevenes ferdigheter
- Kvalitetsutvikling på alle nivå
- Rapportering på alle nivåer

Formål med nasjonale prøver

Formålet med nasjonale prøver er å gi skolen kunnskap om elevenes ferdigheter i lesing, regning og engelsk.

Informasjonen fra prøvene skal danne grunnlag for underveisvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivåer i skolesystemet.

Kort fortalt skal resultatene bidra til at skolen blir bedre ved hjelp av et kunnskapsgrunnlag.

Et formål på flere nivåer

Det store formålet

- Det store formålet er at norsk skole skal bli bedre.

Det lille formålet

- Det lille formålet er at enkeltelever og grupper skal få tilbakemelding på egne resultater og forhåpentligvis bli bedre.

Når har vi lykket med begge formål?

Det eleven Per lærer kommer ham til gode

Resultatene er viktige for eleven Per – han får vite hvordan han har gjort det, og læreren får veiledning fra oss for å følge ham opp.

Det læreren til Per lærer kommer hele klassen til gode

Dersom læreren til Per lærer noe av nasjonale prøver – da snakker vi effekt. For når læreren til Per lærer noe – og endrer praksis – da vil det bety noe for alle de kommende elevene som læreren skal ha i årene framover.

Det rektor og skolen lærer kommer mange tusen elever til gode

Hvis lederen til læreren til Per – altså rektor – lærer noe av resultatene på nasjonale prøver kan de få betydning for kvalitetene ved hele skolen – og påvirke alle elevene som går der.

Og da kan man bare tenke seg hvilken effekt det har hvis skoleeieren og staten der Per bor lærer noe av dette...

Refleksjonsspørsmål - vet du svaret?

Sjiraffer har lang hals. Sjiraffenes forfedre hadde ikke så lang hals.

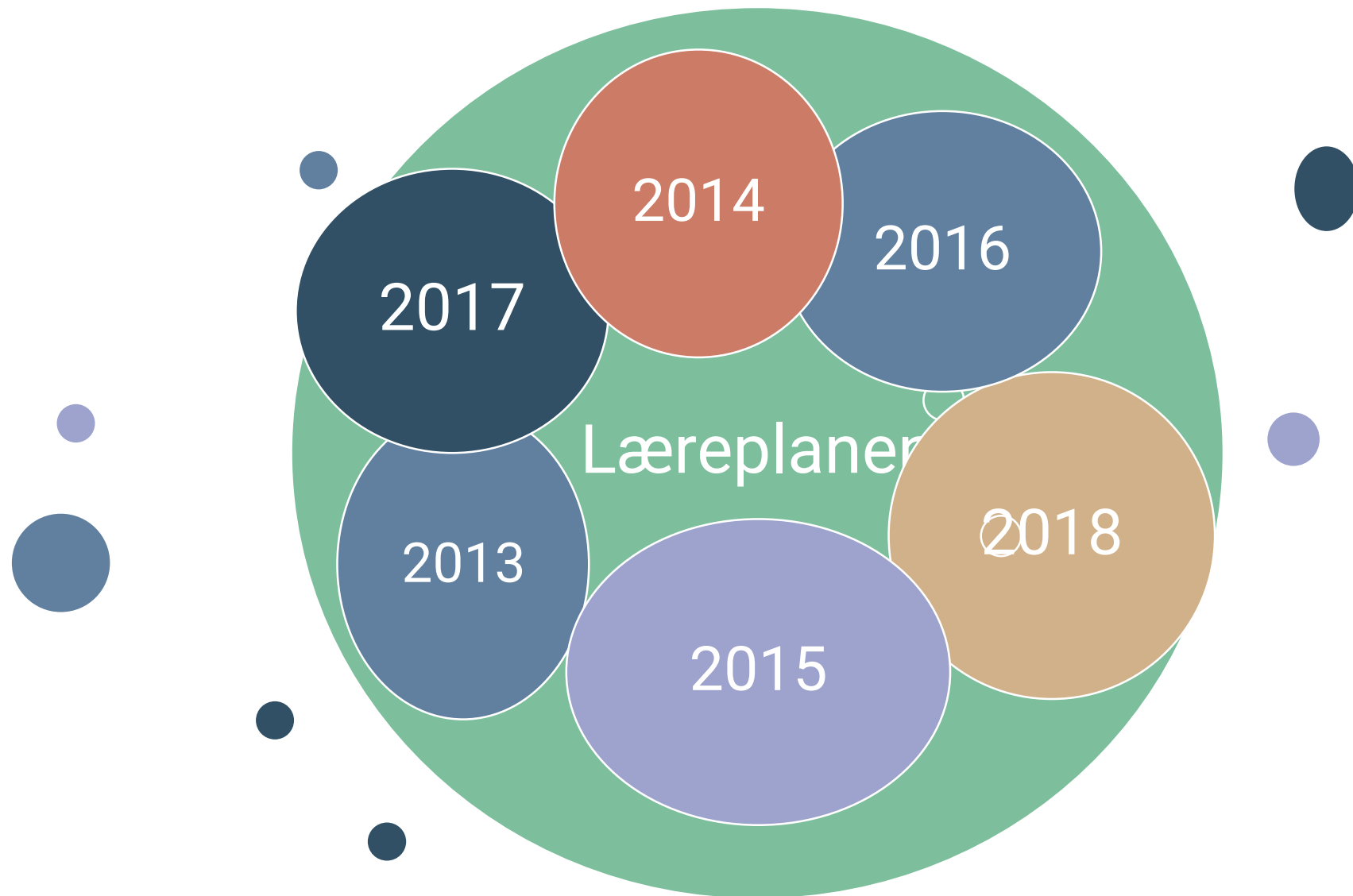
Hvilken påstand beskriver BEST hvordan lang hals har utviklet seg hos arten sjiraff?

- Sjiraffer har strekt seg i mange generasjoner
- Sjiraffer har lært å strekke seg lengre for å få tak i nok blader
- Naturen har tvunget sjiraffer til å strekke seg lengre enn andre arter
- En sjiraff tilpasser seg ved at halsen blir lengre jo mer den strekker seg
- Sjiraffer med lang hals får tak i flere blader og kan derfor fø flere unger

Hva måler nasjonale prøver?

Hva måler de nasjonale prøvene?

Nye læreplaner lansert 18.11.2019

Største skoleendringen siden 2006

Nye læreplaner – grunnskolen og gjennomgående fag vgo

Her er de nye læreplanene for grunnskolen og gjennomgående fag i videregående opplæring. For 1–9. trinn og Vg1 blir de innført august 2020. For 10. trinn og Vg2 blir de innført august 2021. For Vg3 blir de innført august 2022.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 18.11.2019

Last ned som PDF Skriv ut

Norskfag Norsk Norsk for elever med samisk som førstespråk Norsk tegnspråk Norsk for elever med tegnspråk ☒ Vis flere	Samfunnsfag Samfunnsfag Samfunnsfag samisk Samfunnskunnskap Samfunnskunnskap samisk Geografi ☒ Vis flere	Realfag Naturfag Naturfag samisk Matematikk 1–10. trinn Matematikk 2P Matematikk 2P-V ☒ Vis flere
Praktiske og estetiske fag Kroppøving Musikk Musikk samisk Drama og rytmikk for elever med tegnspråk Kunst og håndverk ☒ Vis flere	Samisk Oahppoplána – sámegiella vuosttašjielan Oahppoplána – sámegiella nubbingielan, sámegiella 2 ☒ Vis flere	Livssynsfag KRL KRL samisk Religion og etikk Religion og etikk samisk
Språkfag Engelsk Engelsk for elever med tegnspråk Engelsk fordypning Fremmedspråk Kvensk eller finsk som andrespråk	Arbeidslivsfag og utdanningsvalg Arbeidslivsfag Utdanningsvalg	

VG 18.11.2019

www.udir.no

LK2020/2020S

Fagfornyelsen for **læreplaner** i grunnskolen og gjennomgående fag

Vår 2019

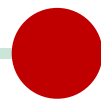
Høring

Sommer 2019

Oppsummering

18.november 2019

Lansering

1.august 2020

Trer i kraft

Hva er nytt

- Fornyet kompetansebegrep
- Færre kompetansemål, mer rom for dybdelæring <https://vimeo.com/332642151>
- Ny læreplanstruktur
- Presisering av grunnleggende ferdigheter

Fornyhet kompetansebegrep

- Kompetanse er å tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner.
- Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning.

Forsterket fokus på dybdelæring

- Færre kompetansemål
- Åpne kompetansemål – større handlingsrom
- Rom for dybdelæring <https://vimeo.com/332642151>

Ny læreplanstruktur

LK06

Læreplan i norsk (NOR1-05)

Læreplanen utgår gradvis

Denne læreplanen vil utgå gradvis fra 01.08.2020
Mer om [gyldighet og innføring av ny læreplan](#)
Ny versjon: [Læreplan i norsk - NOR01-06](#)

1 Formål

2 Hovedområder

3 Timetall

4 Grunnleggende ferdigheter

5 Kompetansemål

- [Kompetansemål etter 2. årstrinn](#)
- [Kompetansemål etter 4. årstrinn](#)
- [Kompetansemål etter 7. årstrinn](#)
- [Kompetansemål etter 10. årstrinn](#)
- [Kompetansemål etter Vg1 – studieforberevende utdanningsprogram og Vg2 – yrkesfaglige utdanningsprogram](#)
- [Kompetansemål etter Vg2 – studieforberevende utdanningsprogram](#)
- [Kompetansemål etter Vg3 – studieforberevende utdanningsprogram](#)
- [Kompetansemål etter påbygging til generell studiekompetanse – yrkesfaglige utdanningsprogram](#)

6 Vurdering

Ressurser for norsk

[Veiledning til læreplan i norsk](#)

[Kjenneteikn på måloppnåing](#)

[Eksamensbesvarelser med karakter](#)

[Eksamensoppgaver m.m.](#)

[Vis flere](#)

Ressurser for alle fag

[Fagfornyelsen - nye læreplaner 2020](#)

[Lokalt arbeid med læreplaner](#)

[Skolemiljø](#)

[Tilpasset opplæring](#)

[Vurderingspraksis](#)

LK20

Læreplan i norsk (NOR01-06)

[Gradvis innføring](#) | [Språk og målform](#) | [Last ned](#) | [Del](#)

[← Til overordnet del](#)

Om faget

[Fagets relevans og sentrale verdier](#)

[Kjerneelementer](#)

[Tverrfaglige temaer](#)

[Grunnleggende ferdigheter](#)

Kompetansemål og vurdering

[2. trinn](#)

[4. trinn](#)

[7. trinn](#)

[10. trinn](#)

[Vg2 YF](#)

[Vg1 SF](#)

[Vg2 SF](#)

[Vg3 SF](#)

[Vg3 påbygging](#)

Vurderingsordning

Fagkoder

Timetall

Gyldighet og innføring

[Støtte til læreplanen](#)

[Ressurser for faget](#)

[Hva er nytt i norsk?](#)

[Ressurser for alle fag](#)

[Hva er nytt i læreplanverket?](#)

[Støtte til innføring av nye læreplaner](#)

Ny læreplanstruktur

- **Om faget**
  - **Fagets relevans og sentrale verdier**
  - **Kjerneelementer**
  - **Tverrfaglige tema**

Tverrfaglige tema

- demokrati og medborgerskap
- bærekraftig utvikling
- folkehelse og livsmestring

Ny læreplanstruktur

- **Om faget**
  - **Fagets relevans og sentrale verdier**
  - **Kjerneelementer**
  - **Tverrfaglige tema**
  - **Grunnleggende ferdigheter**

Læreplan i norsk (NOR01-06)

[Gradvis innføring](#) | [Språk og målform](#) | [Last ned](#) | [Del](#)

← Til overordnet del

Om faget

[Fagets relevans og sentrale verdier](#)

[Kjerneelementer](#)

[Tverrfaglige temaer](#)

[Grunnleggende ferdigheter](#)

Kompetansemål og vurdering

[2. trinn](#)

[4. trinn](#)

[7. trinn](#)

[10. trinn](#)

[Vg2 YF](#)

[Vg1 SF](#)

[Vg2 SF](#)

[Vg3 SF](#)

[Vg3 påbygging](#)

Vurderingsordning

Fagkoder

Timetall

Gyldighet og innføring

Støtte til læreplanen

Ressurser for faget

[Hva er nytt i norsk?](#)

Ressurser for alle fag

[Hva er nytt i læreplanverket?](#)

[Støtte til innføring av nye læreplaner](#)

Læreplan i norsk (NOR01-06)

 [Gradvis innføring](#) | Språk og målform | Last ned | Del

← Til overordnet del

Om faget

[Fagets relevans og sentrale verdier](#)

[Kjerneelementer](#)

[Tverrfaglige temaer](#)

[Grunnleggende ferdigheter](#)

Kompetansemål og vurdering

[2. trinn](#)

[4. trinn](#)

[7. trinn](#)

[10. trinn](#)

[Vg2 YF](#)

[Vg1 SF](#)

[Vg2 SF](#)

[Vg3 SF](#)

[Vg3 påbygging](#)

Vurderingsordning

Fagkoder

Timetall

Gyldighet og innføring

[Støtte til læreplanen](#)

[Ressurser for faget](#)

[Hva er nytt i norsk?](#)

[Ressurser for alle fag](#)

[Hva er nytt i læreplanverket?](#)

[Støtte til innføring av nye læreplaner](#)

Presisering av grunnleggende ferdigheter

Mat og helse

Å kunne rekne

Å kunne rekne i mat og helse er å kjenne att og bruke tal og nemningar for volum, vekt, mengd, brøk, forholdstal, tid, temperatur og geometriske figurar i samband med matlaging. Det er òg å rekne ut og vurdere porsjonar i oppskrifter og å formidle tal og talmateriale når ein skal samanlikne eller diskutere faglege og tverrfaglege tema. Utviklinga av rekneferdigheitene går frå å kunne bruke korrekte rom- og vekteiningar og lage enkle diagram og tabellar til å kunne bruke ulike matematiske ferdigheiter i planlegginga og gjennomføringa av matlaging. Vidare går utviklinga til å kunne lage meir komplekse tabellar og figurar i skriftlege arbeid.

Samfunnsfag

Å kunne lese

Å kunne lese i samfunnsfag inneber å utforske, tolke og reflektere kritisk over ulike historiske, geografiske og samfunnskunnskaplege kjelder. Vidare inneber det å finne informasjon og bevisst velje og velje bort ulike kjelder. Å lese inneberer å reflektere over korleis ståstad og perspektiv påverkar ulike kjelder, kjenne att argumentasjon og å skilje mellom meiningar, fakta og påstandar. Utviklinga av leseferdigheiter i faget går frå å bruke få og tilrettelagde kjelder til sjølv å finne og samanlikne informasjon i eit større mangfald av kjelder med større kompleksitet.

Nasjonale prøver – hva måler de?

Grunnleggende ferdigheter

- De grunnleggende ferdighetene er en del av kompetansen eleven skal tilegne seg i fag
- De er integrert i læreplanenes kompetansemål
- Beskrivelsene av grunnleggende ferdigheter er plassert innledningsvis i alle læreplaner (på fagets premisser), og i den nye Overordnet del.
- Grunnleggende ferdigheter er nødvendig redskap for læring og utvikling i fag, og en forutsetning for å vise/uttrykke kompetanse i fag.

Hvorfor grunnleggende ferdigheter?

Bruk av grunnleggende ferdigheter er for eksempel viktig både for

- å lære og for
- å vise kompetanse

Jo mer kompleks kompetanse man skal uttrykke, jo flere og bedre ferdigheter kan man kanskje trenge?

Bruk av grunnleggende ferdigheter for å utvikle kompetanse

Å lese handler om å kunne forstå, bruke, reflektere over og engasjere seg i innholdet i tekster. Tekster inkluderer alt som kan leses i ulike medier, ikke bare ord, men også illustrasjoner, symboler eller andre uttrykksmåter. Kunnskap om hva som kjennetegner ulike typer tekster og deres funksjon, er en viktig del av lesing.

Å kunne regne innebærer å resonnerer og bruke matematiske begreper, fremgangsmåter, fakta og verktøy for å løse problemer og for å beskrive, forklare og forutse hva som skjer.

Eksempler hentet fra læreplanen:

Se, fortelle og illustrere,
analysere, dokumentere og beskrive,
lese, organisere og fortelle,
tenke, forstå og vurdere

Mer om grunnleggende ferdigheter

De grunnleggende ferdighetene utvikler seg gjennom hele livet

- Man blir aldri ferdig med å utvikle de grunnleggende ferdighetene, for de må utvikles i takt med elevens egen utvikling, faget og dets kompleksitet, oppgaven og oppgavens utfordringer og situasjonen man er i.
- Man forventer forskjellig kvalitet på lesing eller skriving etter som elevene blir eldre og lærer mer
- Man forventer forskjellig kvalitet på lesing, regning skriving i forskjellige fag
- Jo mer kompleks kompetanse man skal lære seg jo mer og flere grunnleggende ferdigheter må man ta i bruk for å forstå.

Eksempel

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene

Vg2 Kokk og servitørfag

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- **planlegge, gjennomføre, dokumentere og vurdere** eget arbeid i samsvar med gjeldende regelverk og andre styringsdokumenter
- **drøfte sammenhengene** mellom, kosthold, ernæring, levevaner og helse og **gjøre rede for** tiltak som kan bedre folkehelsa
- **gi råd om** daglig kost og spesialkost
- **bruke digitale verktøy i** næringsberegning, kost- og menyplanlegging
- **presentere, anbefale** og servere mat, alkoholfrie og alkoholholdige drikkevarer
- **beregne kostnader og salgspris** knyttet til produksjon og salg av mat og drikke
- **bruke relevante faguttrykk**

Å se det lille i det store

- Prøvene måler deler av læreplanen
- Oppgavene representerer noe annet – noe større

Dersom hovedmetoden er å fokusere på detaljene så mister man helheten og oversikten

Eksempelvisning med fiktive data

- <https://prover.udir.no/eksempelvisning#/>

Hva vet vi om elevene bak resultatene?

Klassereisen <https://maddam.no/2013/02/klassereisen/>

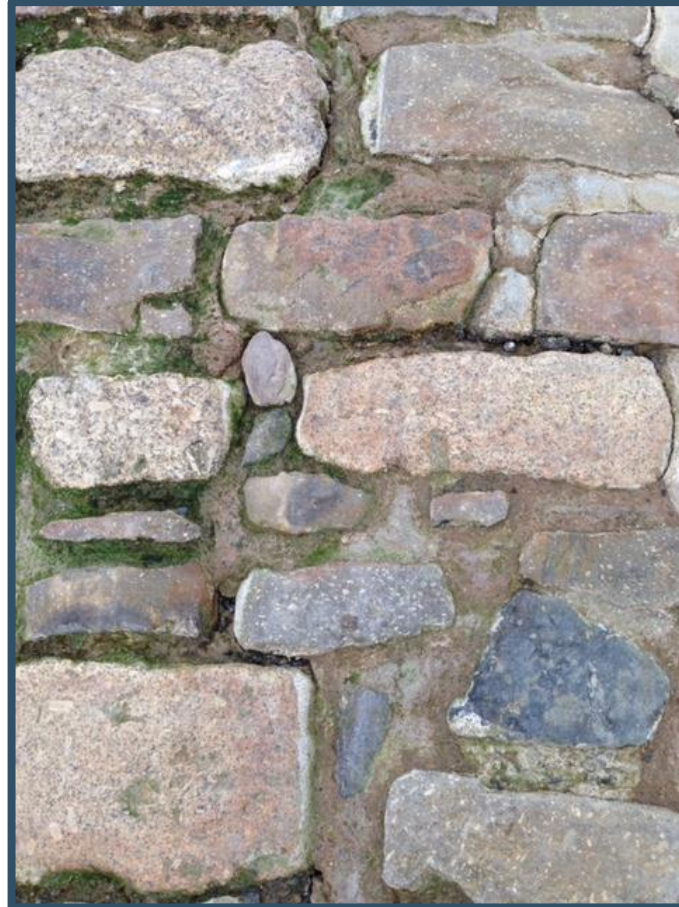
- «**Jeg kommer fra et hjem hvor jeg aldri har sett en eneste avis**, hvor ingen leste bøker, så på Dagsrevyen, hørte på radio eller spilte kunnskapsspill. Vi så derimot på Lorenzo Lamas i Renegade (hver fredag kveld), onsdagsfilmen på TV-Norge og filmer med Steven Seagal, Arnold Schwarzenegger, Sylvester Stallone og ikke minst Chuck Norris. Vi fulgte med på Glamour og Sunset Beach, leste Se og Hør og dro på campingferie.»
- «Det er sjeldent jeg opplever at de som er født og oppvokst i middelklassen forstår hvor dyptgripende klasseforskjellene i Norge er.»
- «**Middelklassens bevissthet om sin egen klasseposisjon er forunderlig intetanende.** Det er kanskje ikke så rart. De vokste antagelig opp sammen med andre familier med lignende sosioøkonomisk status. Å tro at verden er slik den fremstår i sin egen sosiale boble er en vanlig forestilling. I Norges tilfelle forsterkes dette av den utbredte myten om at vi lever i et mer eller mindre egalitært samfunn.»

Alt henger sammen med alt

Forstår elevene det læreren sier i fagene? →

Forstår elevene det som står i bøkene? →

Har elevene det trygt og godt på skolen? →

← Kan eleven egentlig lese godt nok for det nivået den er på?

← Er det god relasjon mellom elever og lærer?

← Er eleven varm og mett?

Skaff tall for egen kommune/skole

- Hvor mange elever ligger på nivå 1 i lesing og regning på 5. trinn?
- Er det store forskjeller mellom ulike skoler i kommunen?

Diskuter:

- 1) Hva er resultatet? Er det som forventet?
- 2) Hvorfor er resultatet som det er?
- 3) Hva gjør dere med elevene på nivå 1?

Skaff dere oversikt over standpunktkarakterer i din kommune (skole for friskolene)

Sammenlikn jentene og guttenes karakterer. – Er det avvik i fag – små avvik/store avvik mellom kjønn?

Diskuter:

- 1) Hva er resultatet? Er det som forventet?
- 2) Hvorfor er resultatet som det er?
- 3) Hvordan kan og skal dette følges opp?

Oversikt over Udir sine prøver til bruk i underveisvurderingen:

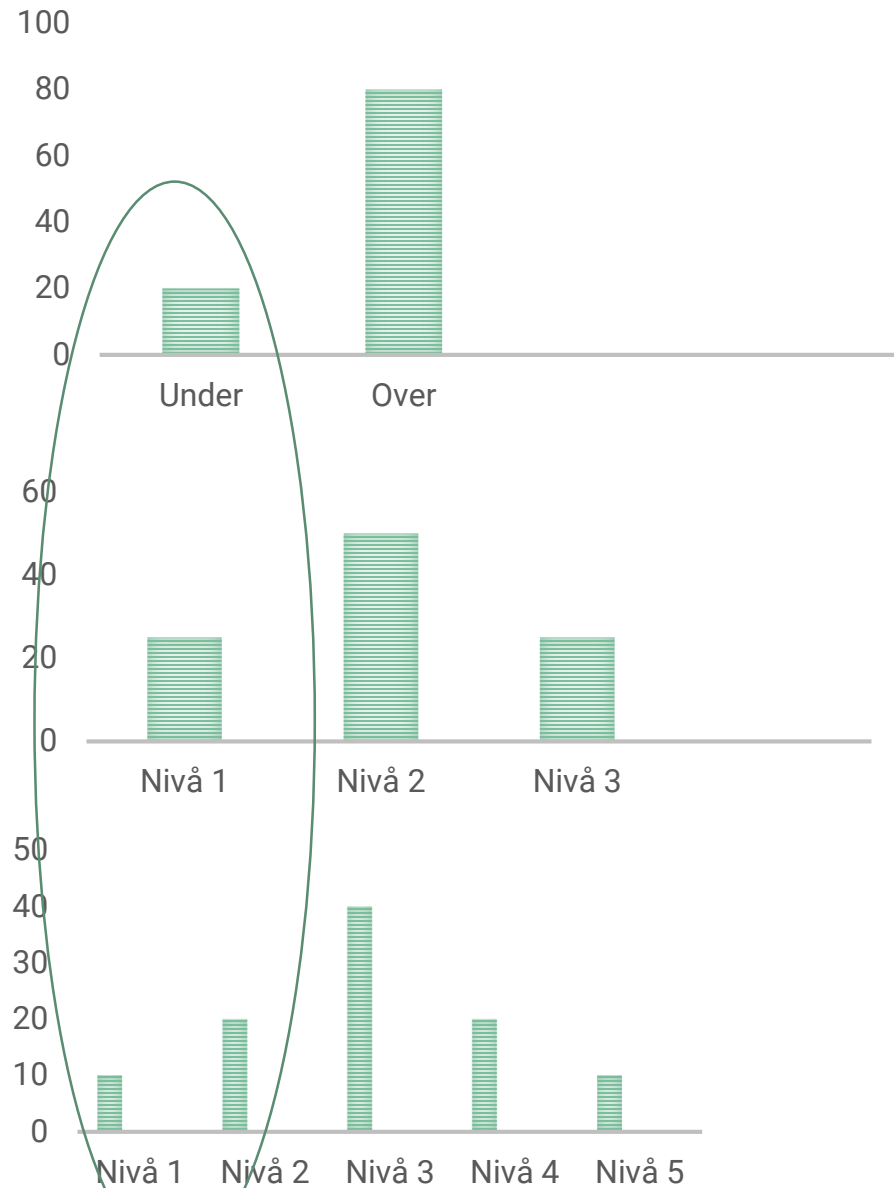
Hvilken prøvetype?	Hvilke trinn?	Hvorfor? Hva?	Fag og ferdigheter med trinn for gjennomføring
Kartleggingsprøver - Obligatorisk/frivillig	1. - 4.	Finne de elevene som trenger ekstra oppfølging. Bekymringsgrense Lærer/skole – elev	Lesing 1.-3. trinn Regning 1.-3. trinn Engelsk 3. trinn Digitale ferdigheter 4. trinn
Nasjonale prøver - obligatorisk	5., 8. og 9.	Gi informasjon til alle nivåer for kvalitetsutvikling. Får informasjon om elever på alle nivåer.	Lesing 5.,8.,9. trinn Lesing samisk 5.,8.,9. trinn Regning 5.,8.,9. trinn Engelsk 5.og 8. trinn
Læringsstøttende prøver - Frivillig	5. - 10. Vg1	Prøve elever på alle nivåer som et verktøy i vurderingen underveis. Informasjon for læringsfremmende tilbakemeldinger. Lærer/skole – elev	Lesing 6. trinn Regning 6. trinn Digitale ferdigheter 8. trinn Regning/Lesing/Engelsk Vg1
Karakterstøttende prøver - Frivillig	10. trinn	Prøve elever på alle nivåer for å bedre vurderingen underveis. Informasjon for læringsfremmende tilbakemeldinger. Gi støtte i standpunktvurderingen. Lærer/skole – elev	Naturfag 8.-10. trinn Samfunnsfag 8.-10. trinn

Prøvenes inndelinger

Kartleggingsprøvene
1.-4. trinn

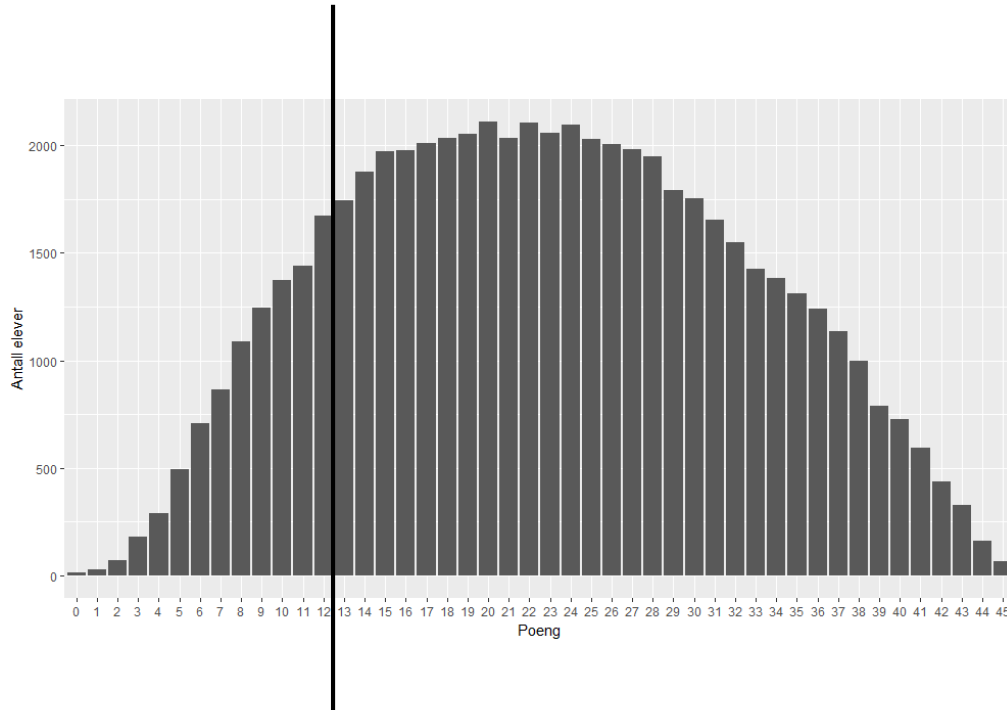
Nasjonale prøver
5. trinn

Nasjonale prøver
8. trinn

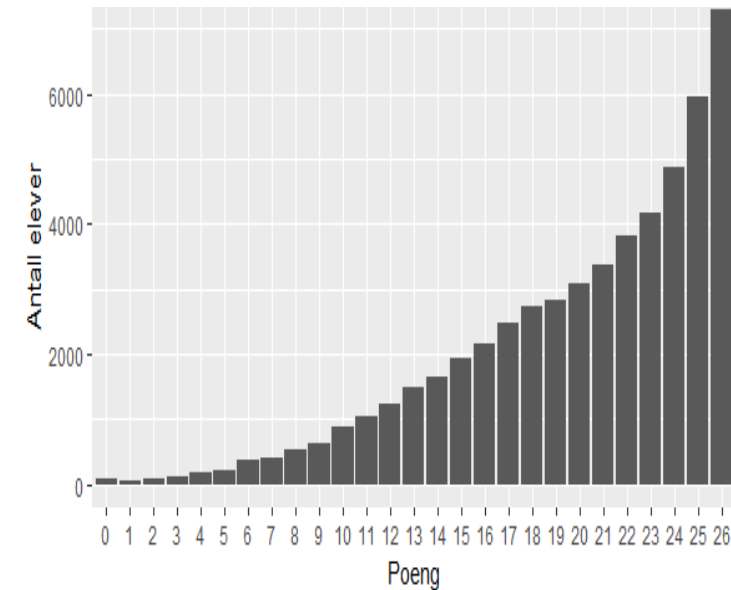

To prøver med veldig forskjellig formål – vær varsom

Nasjonale prøver

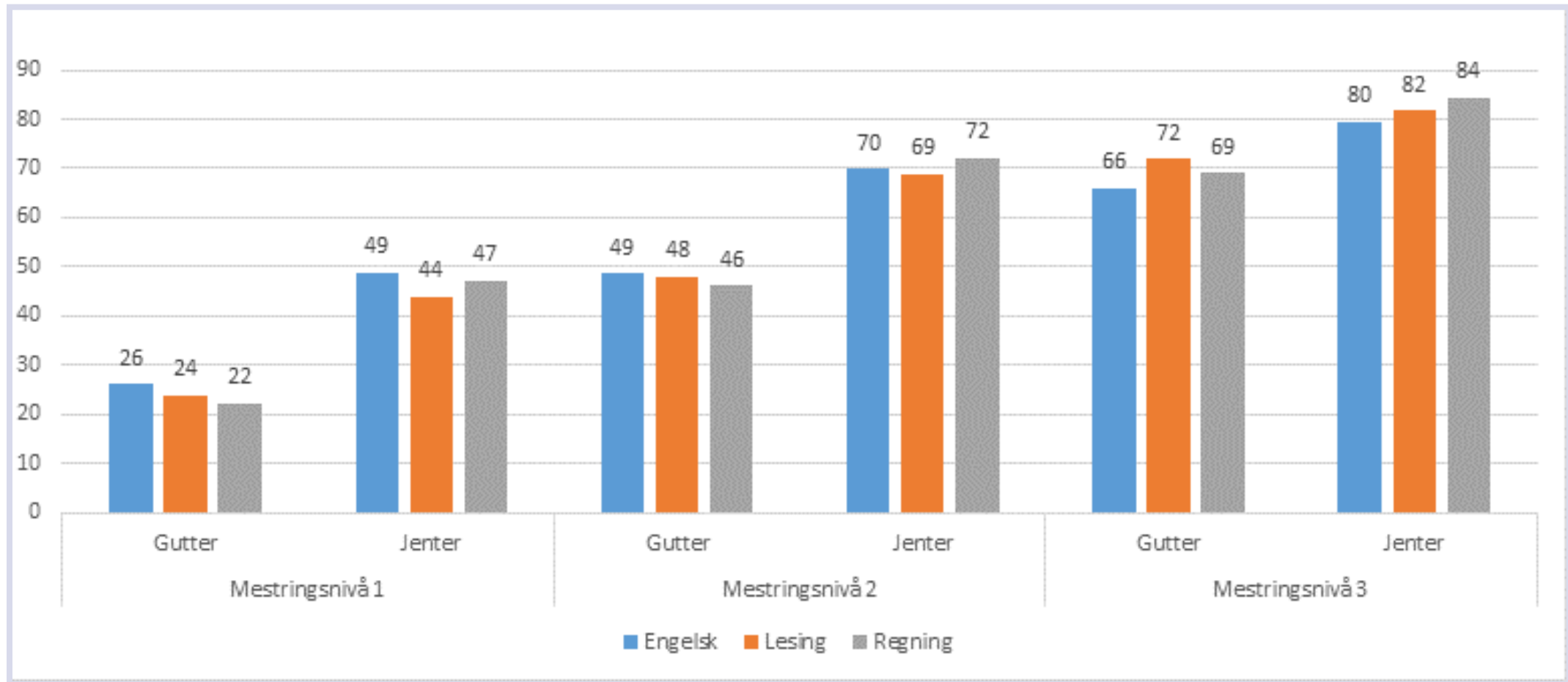

Kartleggingsprøver

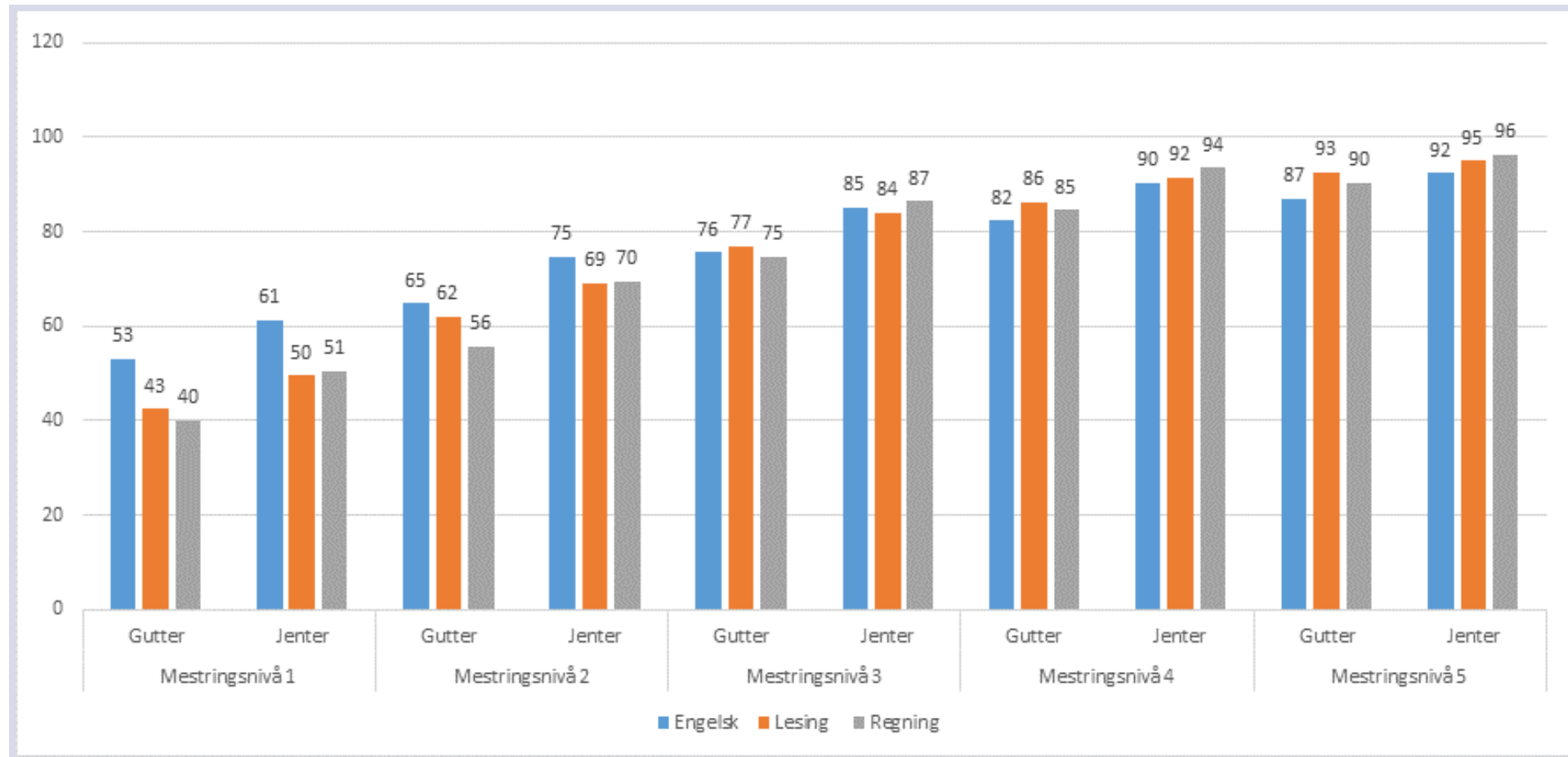

Kartleggingsprøvene gir informasjon om de 20 % svakeste elevene nasjonalt, mens nasjonale prøver gir informasjon om alle elevene. Streken på venstre graf illustrerer hvor grafen til høyre slutter sånn omtrentlig.

Gjennomført og bestått studieforberedende på normert tid etter resultater på nasjonale prøver på 5. trinn, fordelt på kjønn

Fullført videregående opplæring etter fem år (2012-2017) ut fra resultater på nasjonale prøver 8. trinn, fordelt på kjønn

Hva sier forskningen om nasjonale prøver?

Hva sier forskningen

Det har kommet noe ny forskning i det siste, og summa summarum, så sier de omtrent det samme:

- Demonstrasjonstogene er borte.
- Prøvene er gode.
- Lærerne bruker prøvene til en viss grad.
- Det gjør også også ledere og skoleeiere.

Men forskningen sier også

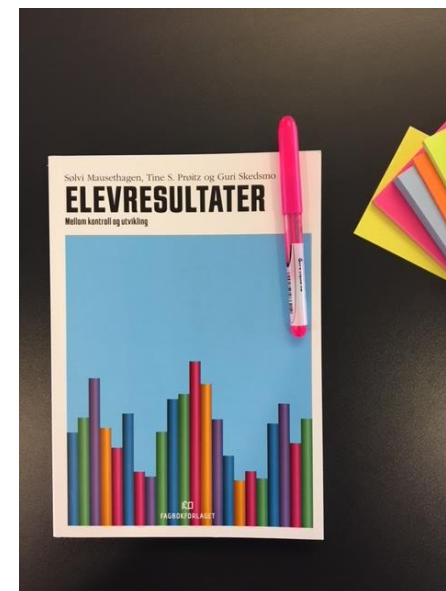
- Tall forfører - De gir et forenklet bilde av komplekse prosesser som foregår i skolen.
- Alle blir på "sitt nivå", ser ikke andre nivåers utfordringer
- Kunnskapskilder i møtene – erfaringer man har, ting man har gjort før, lite forskning og lite nytt
- Det stilles sjelden nye spørsmål og kommer sjelden nye løsninger.
- Arbeidet med resultatene kan like gjerne virke begrensende som det motsatte.
- Arbeidet fører også ofte til kortsiktige tiltak.

PraDa-prosjektet *Practices of data use in municipalities and schools

«Alle» er opptatt av elevresultater på en eller annen måte, både elever, foreldre, lærere, skoleledere, kommunalt ansvarlige, skolepolitikere og skoleforskere.

Uansett hvor mye og på hvilke måter vi vektlegger disse resultatene, er de viktige for å forstå hva som foregår i skolen. De gir oss en pekepinn på om elevene får den undervisningen de skal ha, og på hva de som jobber i og med skolen kan gjøre for å utvikle skolens virksomhet.

Samtidig er det et viktig poeng at tilgangen til disse resultatene ikke fører til utvikling i seg selv. Det er også en del utfordrende sider ved hvordan disse resultatene brukes som er viktig å studere og diskutere.

Funn fra PraDa-prosjektet

*Practices of data use in municipalities and schools

- Skoleeierne henter ut resultatene og kaller inn til et resultatmøte. Skolen deltar på møtene og starter deretter en prosess med ledere og lærere for å forstå og finne årsaker.
- Skolen henter ut sine resultater og starter en prosess for å forstå og finne årsaker, i tillegg til å tenke litt rundt løsninger. Har kanskje resultatmøter på skolene. Funnene tas med til resultatmøtet hos skoleeierne.
- I resultatmøtene er det nesten ikke diskusjon om de egentlige problemene.
  - konsensusorientert
  - fravær av kritiske diskusjoner og utfordring av hverandre
  - stort fokus på å finne løsningene – ikke årsakene
  - formulerer først og fremst kortsiktige tiltak
    - lesekurs
    - mer testing
- Og så blir som oftest lærerne overlatt til seg selv...

Vår resultatrapport i lys av funnene i PraDa

Analyserapporten

En fristende skål med farger, piler, rett/galt, og enkelt å forstå.

En skål det er lett å stikke fingrene – eller hele hodet sitt nedi. Også for de som ikke skal nedi der.

Måleinstrumentene er ikke et arbeidsverktøy

Dersom man skal endre klimaet hjelper det ikke å sjekke termometeret. Det er bare en finger i jorden for å sjekke at vi er på rett vei.

Dersom kommunen skal sørge for at flere elever blir gode til å lese så er det ikke nasjonale prøver man skal sjekke, men læreplanen, profesjonelle lærere, spesialister, gode ledere og gode saksbehandlere.

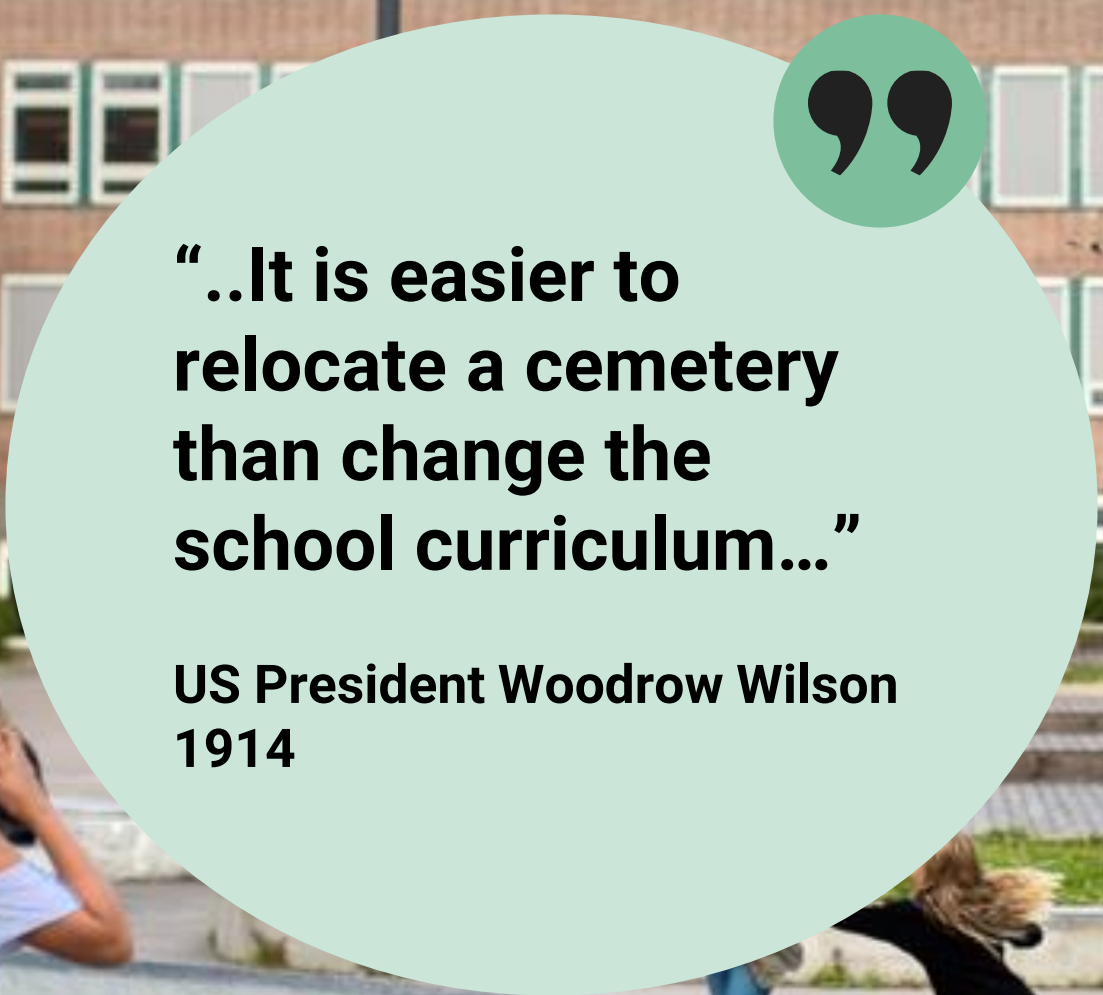

Det er i så fall kontraproduktivt, for vi tester for eksempel leseferdigheter i naturfag eller egne ferdigheter i mat og helse. Den beste måten å bli god i nasjonale prøver er å jobbe med fag og grunnleggende ferdigheter hele året.

Hvor kan vi se etter løsninger?

**“..It is easier to
relocate a cemetery
than change the
school curriculum...”**

**US President Woodrow Wilson
1914**

Men først: Hva virker best for å bremse frafall?

- Det å få en venn i løpet av de første ukene på videregående, er avgjørende, sier Torill Bogsnes Larsen.

Hun viser til forskning som viser at godt forhold til medelever og lærere er noe av det viktigste for at en elev skal trives og bli værende i skolen. Selv er Larsen professor i helseforebyggende arbeid på HEMIL-senteret i Bergen, der hun nå er i ferd med å evaluere «Drømmeskolen».

12 videregående skoler i Norge er med i forsøksprosjektet som varer til 2019. Her skal man jobbe mer systematisk med skolemiljøet.

- Vi er ikke ferdige med evalueringen av «Drømmeskolen», men vi har sett at satsing på skolemiljøet har effekt. Annen forskning viser at det sjelden er det faglige som gjør at noen dropper ut av skolen. Det er alt det andre rundt, sier professoren.

Elevene kommer til skolen med ulik bør i sekken

- «Jeg kommer fra et hjem hvor jeg aldri har sett en eneste avis, hvor ingen leste bøker, så på Dagsrevyen, hørte på radio eller spilte kunnskapsspill.»
<https://maddam.no/2013/02/klassereisen/>
- Elevene har forskjellige forutsetninger fra f r
- Ulikheter aggregeres fra tidlig alder – gapet blir større og større
- De som kan mest fra f r lærer mest
Matteuseffekten - inspirert av Matteusevangeliet 25,29: «For den som har, skal få, og det i overflod. Men den som ikke har, skal bli fratatt selv det han har».

Klassereisen <https://maddam.no/2013/02/klassereisen/>

- «**Jeg kommer fra et hjem hvor jeg aldri har sett en eneste avis**, hvor ingen leste bøker, så på Dagsrevyen, hørte på radio eller spilte kunnskapsspill. Vi så derimot på Lorenzo Lamas i Renegade (hver fredag kveld), onsdagsfilmen på TV-Norge og filmer med Steven Seagal, Arnold Schwarzenegger, Sylvester Stallone og ikke minst Chuck Norris. Vi fulgte med på Glamour og Sunset Beach, leste Se og Hør og dro på campingferie.»
- «Det er sjeldent jeg opplever at de som er født og oppvokst i middelklassen forstår hvor dyptgripende klasseforskjellene i Norge er.»
- «**Middelklassens bevissthet om sin egen klasseposisjon er forunderlig intetanende.** Det er kanskje ikke så rart. De vokste antagelig opp sammen med andre familier med lignende sosioøkonomisk status. Å tro at verden er slik den fremstår i sin egen sosiale boble er en vanlig forestilling. I Norges tilfelle forsterkes dette av den utbredte myten om at vi lever i et mer eller mindre egalitært samfunn.»

Kommunens barn

- Utfordringer elevene opplever på skolen oppstår ofte lenge før barne- og ungdomsskolen og avsluttes lenge etter.
- Skolene har elevene til låns, mens kommunen har borgerne «for keep».
- Hele kommunen og alle etater deler ansvaret for hvordan det går.

- Hvem har ansvaret?
- Hvem tar ansvaret?
- Hvem rydder opp når andre har feilet?

Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

Tidlig innsats og inkluderende fellesskap er av gjørende for å sikre at alle barn og unge kan nå sine drømmer og ambisjoner.

Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

Barnehagen og skolen skal tenne gnisten som trengs for at barn og unge skal utvikle seg og lære, få et godt liv og bli godt rustet til utdanning og jobb. Læreplanverket definerer fem grunnleggende ferdigheter: lesing, skriving, regning, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter. Målet er at alle elever skal mestre de grunnleggende ferdighetene når de går ut av grunnskolen. Vi vet at dette har stor betydning for om de gjennomfører videregående opplæring. Regjeringen har som mål at innen 2030 skal 90 prosent av elevene som begynner i videregående opplæring, fullføre og bestå.^[1] For å nå dette målet er et viktig skritt på veien at 5 000 flere skal fullføre videregående opplæring hvert år innen 2025.

Nytt krav om intensiv opplæring

Vedtatt med virkning fra 1. august 2018

- Formålet er at eleven raskt skal få egnet støtte og opplæring når problemet oppstår.
  - Skolen har plikt til– elevene har ikke rett på
- Utfordringer oppstår tidlig, og utvikler og forsterker seg over tid
- Lesing, skriving og regning er viktige for den fremtidige læringen og mestringen – også senere i livet.
- Uten tiltak blir forskjellene i læringsutbyttet mellom elevene forsterket utover i opplæringsløpet.
- Regelverket tydeliggjør hva som gjelder særskilt for 1.-4., og hva som gjelder tilpasset opplæring.

Man får det man vil ha (forsterker)

- Menneskesyn – etikk - holdninger
- Forståelse av oppdraget
- Rektor leder og går foran

- Bærum kommune har laget en film for å illustrere dette:

<https://vimeo.com/311672242>

Refleksjonsoppgave

Tidlig innsats

- Refleksjonsoppgave: Diskuter hvordan dere jobber med dette i egen skole/kommune?
  - Hvordan jobbes det systematisk for å identifisere disse elevene?
  - Hvordan følger dere opp elever med behov for tidlig innsats?
  - Hvordan vet dere at elevene er kommet til forventet nivå?

Risikovurdering

Risikovurdering er et verktøy for å finne de sårbare elevene

- Basert på det man vet om elevene - og det skolen har erfart fra tidligere år
- Kort gjennomgang av elevene – er det faktorer som gir høyere risiko for å ikke trives og klare seg på skolen
- Gjerne kommunalt samarbeid – innenfor regelverket
  - Skole - foreldre
  - Skole –barnehage
  - Skole – barnehage
  - Skole – skole
  - Skole – kommune/etat

Et sted å starte for å få til endringer

Skolen og kommunen må ta inn over seg at det er skolen og kommunen som må endre seg og bli bedre – ikke elevene. De kommer av seg selv når skolen og kommunen blir bedre.

Skolen og kommunen må jobbe systematisk og bygge opp god kvalitet fra grunnen av.

Skolen og kommunen må vite at det krever hardt arbeid og ingen form for magi å få dette til.

Elevundersøkelsen

Elevundersøkelsen

Det er helt naturlig å se på elevundersøkelsen sammen med nasjonale prøver

Elever som faller fra rapporterer at de ikke har funnet en venn

Elever som faller fra rapporterer mer psykiske problemer enn andre

Elever som består rapporterer gode relasjoner med voksne gjennom skolegangen

Elever som faller fra rapporterer færre eller ingen gode relasjoner med voksne i skolegangen

Elevundersøkelsen – formål og prosess

- Målet med Elevundersøkelsen er «at elever får seie si meining om læring og trivsel i skolen».
  - Svarene skal brukes av skolen, kommunene og staten for å gjøre skolen bedre.
  - Over 75 prosent av alle elever fra 5.trinn til VG3 gjennomfører!

Forberedelse, gjennomføring og oppfølging - disse fasene henger sammen og må arbeides grundig med for at Elevundersøkelsen kan bidra til et bedre læringsmiljø på skolen.

Personvern – pass godt på elevenes informasjon

Personopplysninger er svært verdifulle.

- Det er viktig at skoler og skoleeiere setter seg inn i både gjeldende og kommende regelverk når det gjelder for eksempel elevresultater.
- For å beskytte borgernes rettigheter har EU innført en ny lovgivning (Personvernforordningen – GDPR). Den trådte i kraft i juli 2018 og erstattet dagens personvernlovgivning.
- På noen områder blir det strengere regler, og brudd kan gi svært alvorlige konsekvenser, blant annet store bøter.

Ut av tåka

De nasjonale prøvene predikerer resultatene på VG1 og VG3

- Få av elevene på laveste mestringsnivå (5. og 8. trinn) fullfører på normert tid på VGS
- Det er en tydelig sammenheng mellom resultatene på nasjonale prøver og andelen som fullfører og består videregående opplæring på normert tid.
- Sammenhengen er sterkest for regning og svakest for engelsk. Av de som presterer på laveste mestringsnivå, er det under halvparten som består på normert tid.
- Jentene fullfører i større grad enn guttene, uavhengig av hvilken prøve eller hvilket mestringsnivå som sammenliknes.

Når deres systematikk gjør en forskjell i en elevs liv

Man må alltid starte med seg selv!!

- Har dere oversikt?
  - Over de elevene som havnet på mestringsnivå 1 (1+2)
    - hva vet dere egentlig om dem?
  - Kartleggingsprøvene 1., 2. og 3. trinn – har dere oversikt over de elevene som kom under bekymringsgrensen for fire, tre og to år siden? Er det de samme elevene?
  - Hvilke tiltak har skolen og kommunen satt inn for eleven som man har vært bekymret for frem til nasjonale prøver høsten 2017? Virket tiltakene? Sjekket dere? Hvis ikke – hva gjorde dere så?
  - Hva sier elevundersøkelsen?
  - Hva visste barnehagen om disse elevene? Har dere samarbeid med dem om barna som skal begynne på skolen deres? (NB: Personlovgivning)

Nasjonale prøver – hvordan følge opp resultatene

- Det er fremdeles, 13 år senere, en utfordring å få enkelte skoler og kommuner til å bruke resultatene etter gjennomføring.
- Skoler som rapporterer at de bruker resultatene etterpå synes også de bruker mindre tid på nasjonale prøver enn skolene som gjennomfører og går videre i livet.
- De fleste som bruker resultatene bruker dem til å tette elevenes hull der og da, veldig få rapporterer å bruke dem til å endre skolen.

HUSK:

Elevene har uansett rett til å vite hvordan det gikk på prøven.

Nasjonale prøver - bruk og arbeid med resultater

- <https://vimeo.com/364240432/af72888aa8>

Nasjonale prøver - hvordan følge opp resultatene

- Nasjonale prøver gir informasjon om enkeltelever, grupper, trinn og skoler, som lærere og skoleledere trenger for å drive kvalitetsutvikling.
  - Snitt
  - Mestringsnivåer
  - Noe å snakke om på skolen
- Det er viktig at eleven (Per) lærer noe av resultatene på nasjonale prøver.
- Det er like viktig at skolen (læreren til Per og lederen til læreren til Per) og
- Kommunen (eieren av skolen til Per) lærer noe av resultatene.

HUSK: Akkumulert kunnskap bringes videre.

Nasjonale prøver – hvordan følge opp resultatene

Vi tilbyr veiledninger til skoleeier, skoleleder - og lærer.

Veiledningene viser hvordan prøvene kan følges opp på ulike nivå.

Skoleeier og skoleleder

Fra kvantitativ informasjon og tilnærming til kvalitativ oppfølging av skoler – felles veiledning fordi de bør jobbe med dette sammen!

Vesentlige refleksjonsspørsmål skoleeiere og skoleledere bør stille for at kommunen og skolene skal få fullt utbytte av resultatene.

Lærere

Veiledninger som utelukkende tar for seg veien videre etter gjennomføring. Delt inn i nivåer og med praktiske eksempler og forslag til oppfølging, for eksempel hvordan løfte elever fra nivå 1 til 2.

Et forslag til spørsmål som kan stilles til et kunnskapsgrunnlag

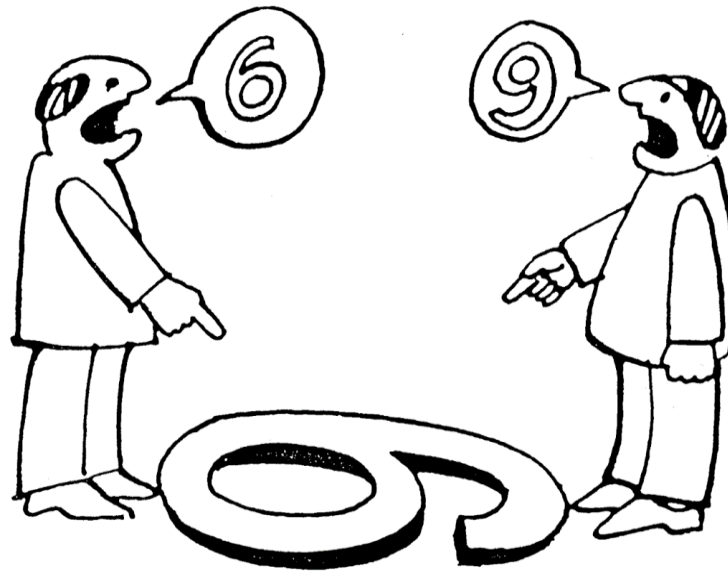
Tretrinnsprosess

- 1) Hva er resultatet? Er de som forventet? Er dere enige om det dere ser?
- 2) Hvorfor er resultatet som det er? Hva kan vi lære?
- 3) Hvordan kan og skal det følges opp?
  - Hva skal være de kortvarige tiltakene etter årets nasjonale prøver?
  - Hva skal være de varige endringene etter årets nasjonale prøver?

Er vi egentlig enige?

- Hvordan kan vi strukturere og kommunisere kunnskapsgrunnlaget slik at vi får en felles virkelighetsforståelse?
- Skoleledelsen, lærerne, foreldrene, skoleeierne, tillitsvalgte etc.

Lag en enkel plan

- Bruk det dere allerede gjør og kan
- Start grunnleggende - styrk fundamentet
- Sørg for forankring i ledergruppa, personalet, med fagforeningene, foreldrene
- Sett mål i forhold til læreplanen – ikke i forhold til bøkene eller nivået på prøvene (så unngår dere korrupsjon)
  - Prøvene skal dere bare bruke for å måle om dere har lykket – deretter tilbake til læreplanen
- Keep it simple

Noen ganger kan det hende at det er lurt å begynne mer grunnleggende enn man hadde tenkt

Det er viktig å sørge for at alle elevene er med på det grunnleggende, og ikke la elever stå igjen på stasjonen.

Denne måten å jobbe på er god for alle – de svake får mulighet til å bli med toget og de sterke kan også oppleve å få tettet faglige hull og misoppfatninger.

Skolen eller kommunen får totalt sett bedre kapasitet til å ta seg av alle, for det er tungt, dyrt og lite effektivt å drive dårlig skole med mange redningsoperasjoner.